

HET THUIS VAN DE ROUWBORDEN VAN EEN FRIESE FAMILIE

In eerste instantie hebben de families Fockens en Teyens weinig te maken met de verblijfplaats van hun rouwborden: de kerk in Nuis. De Fockens en Teyens zijn afkomstig uit zuidoost Friesland, en hebben zich van eigenerfde boeren ontwikkeld tot regentenfamilies. Door diverse huwelijken zijn ze innig met elkaar verbonden. Ze hebben in Beetsterzwaag en omstreken het monopolie op de belangrijkste posities en zijn ook voor de landelijke politiek van belang.

De rouwborden hebben tot 1795 in de kerk in Beetsterzwaag gehangen. Vanaf dit jaar, als de Fransen iedere vorm van adellijke uitstraling uit de maatschappij en dus ook de kerk, willen verwijderen, begint hun omzwerfing. Door Oeno en Hijma van Teyens, achterkleinkinderen van de op de oudste rouwborden vermelde personen, worden ze eerst verplaatst naar de Coendersborg, dichtbij de kerk van Nuis. In 1956 komen de borden opnieuw in moeilijkheden: beide families zijn op dat moment al uitgestorven en de Coendersborg wordt verkocht. De Hervormde Gemeente Beetsterzwaag wil de borden niet hebben – ze hebben immers nooit in de nieuwe kerk gehangen, die gebouwd is na afbraak van de middeleeuwse kerk. Besloten wordt om de rouwborden op te hangen in de kerk van Nuis, waar ook de grafzerken van de families Fossema, Auwema en Van Teyens zich bevinden, allen voormalige bezitters van de Coendersborg. Twee andere rouwborden komen terecht in de Regentenkamer van de Van Teyens Fundatie.

Andringa, Antje van

Biografie: Als dochter van de rekenmeester van Friesland en zijn vrouw, Tinco van Andringa en Sytske Bennedr S(i)joerda, trouwt ze met een jongen uit dezelfde sociale kring. Op de schrikkeldag 29 februari 1624 verbindt Antje zich in de echt met Saco van Teyens, een voorname man in Opsterland. Samen krijgen ze twaalf kinderen, waarvan er maar drie hun moeder overleven. Na het overlijden van haar man in 1550 neemt Antje als weduwe de positie van familiehoofd of *mater familias*. Antje wordt 80 jaar; van haar overlijden wordt in de familiebijbel een aantekening gevonden: 'Den 6 Junij 1685 is Antie van Andringa huijsvrouw van de Hr. Saco van Teyens. Secret. van Opsterlant in den Here ontslapen en [...] Den 6den juni 1685 's achtermiddaegs omtrent half drien is mijn lieve modern in den Heere ontslapen [...]'

Rouwbord: 'Juff Antie van Andringa weduwe van de heere Saco Teyens in Leven Secretaris van Opsterland Obiit den 6 Juny 1685'. Het wapen is ovaal van vorm.

Fockens, Hepcko (van)

Biografie: Hepcko is de zoon van Saco Fockens en Lucia Siccama. Hij maakt carrière in de politiek en oefent onder andere de functies uit van Gedeputeerde van de Staten en Grietman van Opsterland. Daarnaast heeft hij een militaire carrière als kapitein-luitenant in het leger, zoals vermeld staat op zijn rouwbord.

Rouwbord: 'Hepcko van Fockens Capt-Luitenant onder de ed. Manhaften Commandant Jonker Tjalling van Sixma (ae)Statis (XXVI) suum Obiit xi Augustus Annis MDCLXVI'

Fockens, Lucia

Biografie: Lucia is de dochter van Saco Fockens, grietman van Opsterland, en Lucia Siccama. Op haar 22^e trouwt ze met Benedictus Teyens. Samen krijgen ze acht kinderen, waarvan twee hun ouders overleven. Het echtpaar leeft op stand en volgt de laatste mode: ze zijn lid van de protestantse gemeente, hebben een boekerij in de 'Olde Secretary' met allerhande juridische, godsdienstige, filosofische, geschied- en letterkundige werken in het Nederlands, Frans, Duits, Latijn en 'Griex'. Na hun overlijden laten ze een indrukwekkende inboedel na. Dit blijkt uit de 'inboedeninventarisaties': er zijn drie dagen nodig om al hun bezittingen te verdelen. Ze bezitten onder andere een 'silveren tandestokelaer'.

Rouwbord: 'Juff LUCIA van FOCKENS weduwe wijlen d'Heer BENEDICTUS van TEYENS, in leven secretaris ouer Opsterland &c Obiit den 2 Januarij 1635 Status Suae 38'. Het wapen is ovaal.

Fockens, Maria

Biografie: Maria Fockens is de dochter van Sako Fockens en Lucia Siccama, en getrouwd met Eecke van Heerma, een militair in de rang van kapitein.

Rouwbord: 'IUFFROU MARIA VAN FOCKENS IN LEVEN HUISFROU VAN DEN EEDLE EECKE VAN HEERMA CAPPETEIN OVER EEN COMPANEI TE VOET OBIIT DEN 15 MARTIUS ANNO 1672'. Het wapen is ovaal van vorm.

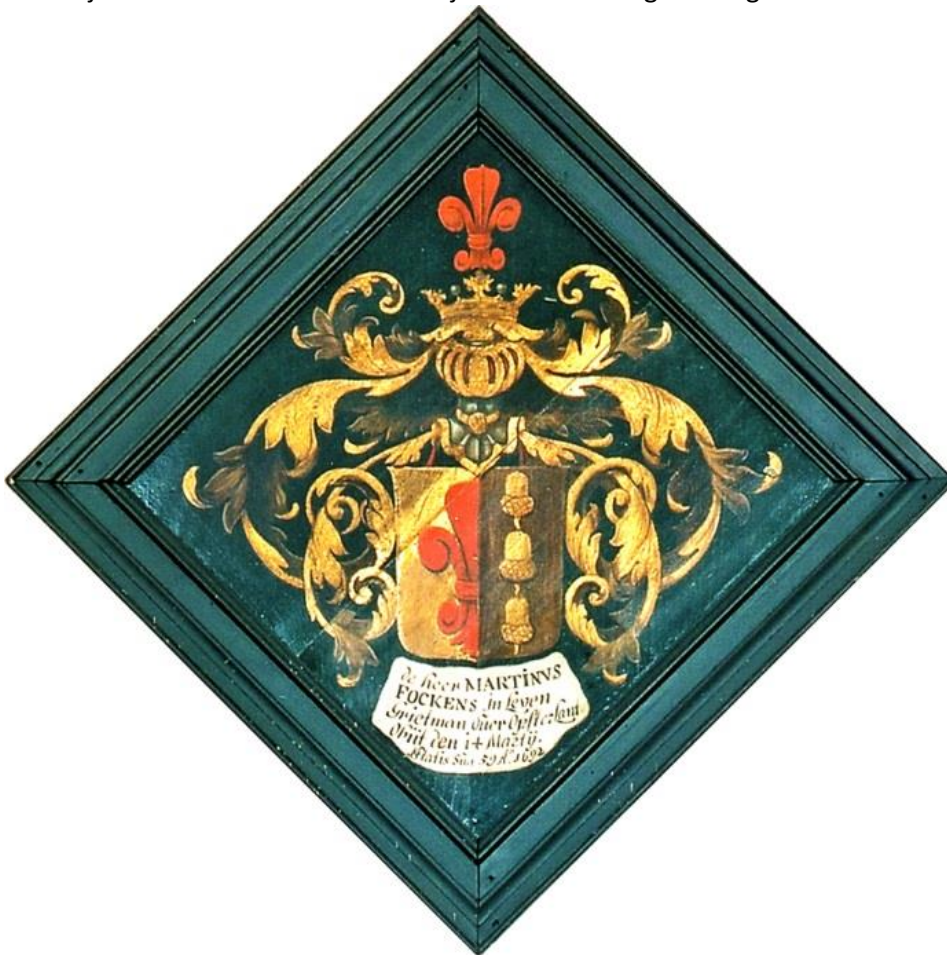

Fockens, Martinus

Biografie: Martinus is net als zijn voorvaders een belangrijke politieke man in zuidoost Friesland. Vanaf 1650 is hij grietman van Opsterland en vanaf 1661 ook lid van de Gedeputeerde Staten. Daarnaast is hij gecommiteerde Admiraliteit Friesland (1656-1659), lid van de Gedeputeerde Staten van Friesland, gecommiteerde van de Admiraliteit van Amsterdam, en gecommiteerde van de Provinciale Rekenkamer van Friesland (1673-). Hij is tot aan haar overlijden in 1707, getrouwd met Anna Kinnema.

Rouwbord: 'de heer MARTINUS FOCKENS in leven Grietman ouer Opsterland Obiit den 14 Martii Statis Suam 69 A. 1692'.

NB. Waarschijnlijk is dit rouwbord dubbel en hangt het tweede bord in de Jacobijnerkerk in Leeuwarden, waar zijn vrouw Anna van Kinnema bij haar ouders begraven ligt.

Fockens, Rommelia

Biografie: Romelia is de dochter van Saco Fockens en Lucia van Siccama, en getrouwd met Oeno van Teyens. Veel geluk is het huwelijk niet gegund: na vier doodgeboren kinderen sterft Romelia zelf in het kraambed. In de familiebijbel van de Teyens staat dit als volgt beschreven: 'Den 17den aprilis 1674 is mijn veellieve huisfrou 's morgens omtrent quartier voor vijf uiren seer Christelijck tot Beetsterswaeg inden Heere ontslaepen en is bij haer vader in den kelder geset ende begraven.' Het zoontje waarvan zij bevallen is sterft dertien dagen later: 'De 26sten dito is mijn voornoemde soontje Saco 's morgens omtrent vijf uiren oock in den Heere gerust en in sijn moeders armen geleit ende also bij haeren ter aerde bestelt'. Na het overlijden van Romelia trouwt Oeno met Hijma Auwema. Dit huwelijk leidt er toe dat de Coendersborg te Nuis in handen komt van de familie Van Teyens. Het zijn de nazaten van Oene en Hijma die uiteindelijk de rouwborden beschermen wanneer de Fransen ze dreigen te vernietigen.

Rouwbord: 'Juff. Romelia van Fockens in leven Huisvrouw van de [...] Capitein Oene van Teyens [...] obiit 17 april 1674;

Fockens, Saco

Biografie: Saco draagt dezelfde naam van zijn vader Saco Fockens sr. en Lucia Siccama. Saco maakt net als vele andere familieleden een politieke carrière in Friesland. Zo is hij geëmmiteerde van de Raad van State namens Friesland (1659-1661), geëmmiteerde van de Generaliteitskamer namens Friesland (1661-1662), lid van de Geëmmiteerde Staten van Friesland namens Zevenwolden en Opsterland (1665), grietman van Lemsterland (1665), en had een Volmagt ten Landedage (1659-1665). In 1663 trouwt Saco met Antje van Andringa, de dochter van de grietman van Utingeradeel. Het huwelijk blijft kinderloos, ook al omdat Saco slechts twee jaar na de bruiloft komt te overlijden. Hij is dan 31 jaar oud.

Rouwbord: 'Saco Fockens Grietman Over Lemsterlant Ende Mede Geëmmiteerde Staet van Frieslandt Obijt 13 december 1665'.

Fockens, Saco

Biografie: Net als zijn vader Martinus en grootvader heeft ook Saco een politieke carrière in Friesland en Nederland. Zo is hij meer dan 25 jaar de grietman van Opsterland en oefent daarnaast nog functies uit namens Zevenwolden en Opsterland zoals Volmagt ten Landedage, gedeputeerde van de staten van Friesland en gecommiteerde van de Admiraliteit te Amsterdam. Zijn zonen zullen in de toekomst ook deze functies uitoefenen. Samen met zijn verwant Saco van Teyens richt hij de Opsterlandse Veencompagnie De Bakkevenen op, en drijft handel met Friesland en Groningen. Hij trouwt met Lucia Siccama. Drie van hun dochters trouwen met zonen van zijn compagnon Saco en diens vrouw Antje.

Rouwbord: 'DE HEERE SAKO FOCKENS OUDT-GRIETMAN VAN OPSTERLANDT OBIIT DEN XXXI MARTIUS 1652'.

Fockens, Wischien

Biografie: Wischien of Wiskjen is een dochter van Sako Fockens, grietman van Opsterland en Lucia Siccama. Ze trouwt met Tinko van Teyens, die in 1667 overlijdt. Daarna hertrouwt ze met Albert Christoffel van Hania, die kaptein in het leger is. Uit geen van beide huwelijken worden kinderen geboren. In 1669 overlijdt Wischien en wordt te Beetsterzwaag begraven.

Rouwbord: 'Juff. Wischien van Fockens obiit 3 Decembris Stativ xxviii Anno MDCLXIX'.

Siccama, Lucia van

Biografie: Lucia is een dochter uit de van oorsprong Friese familie Siccama. Ze is getrouwd met Sake Fockens en moeder van onder andere Martinus, Saco, Hepcko, Wischien, Romelia, Maria en Lucia. Ze sterft op de leeftijd van 70 jaar.

Rouwbord: Vrouw Lucia van Siccama [...] Heer Saco Fockens in leven Grietman ouer Opsterland. Obiit den 24 Novembr 1675 Oldt 70 Jaeren'

Teyens, Benedictus van

Biografie: Benedictus – ook wel Binne genoemd – wordt geboren als zoon van Sako van Teyens en Antje Andringa. Als jonge man ambieert Benedictus een militaire loopbaan. In 1666 wordt hij dan ook luitenant in de compagnie van Grovestins. De militaire carrière is echter van korte duur; anderhalf jaar na zijn benoeming wordt hij vervangen. Kort hierna verlooft hij zich in oktober 1667 met Lucia Fockens en trouwt haar op 24 maart 1668, zoals hij aantekent in de familiebijbel: *'Anno 1667 den 18 xber ben ick Benedictus Teyens aan Lucia van Fockens verlooft en den 24 martij 1668 sijn wij getrouwd'*. Samen krijgen ze acht kinderen, waarvan er slechts twee de volwassenheid bereiken. Benedictus is secretaris van Opsterland en lid van de Gedeputeerde Staten van Friesland, namens Zevenwolden en Opsterland. Het gaat Benedictus en Lucia voor de wind, wat vooral naar voren komt bij de verdeling van hun inboedel na hun overlijden. Benedictus sterft op 32 jarige leeftijd.

Rouwbord: 'D'Heer BENEDICTUS van TEYENS Secretar(ui)s van Opsterlandt mede Volmacht den Landtsdaege, Out 33 Jaer Obiit 10 November 1678'.

Teyens, Saco van (de oude)

Biografie: Saco van Teyens wordt geboren op 22 oktober 1676 als zoon van Benedictus van Teyens en Lucia Fockens. Hij wordt vaak Saco 'de oude' genoemd, vanwege een gelijknamig familielid die korte tijd na hem ter wereld komt. Saco is een veelzijdig man, zowel binnen de kerk (diaken en ouderling) als in de politiek (mede=gecommitteerde van de staat op Landsdagen) actief en is zelfs student aan de universiteit in Groningen.

Ook voor de familie is hij een belangrijk man als 'pater familias', In die hoedanigheid neemt hij de verantwoordelijkheid als erfgenaam van Saco van Teyens en Saco van Fockens, processen te voeren. Saco sterft op 59-jarige leeftijd; 'Den 16den october 1735 is mijn oom ende neef de heer Saco van Teyens mede gecommiteerde staet ten landsdage in 't 59ste jaer sijns ouderdom deser werelt overleden: en den 26 dito in de kelder op 't choor van de kerk alhier op Beesterswaegh bij sijne ouderen neergeset.'

Rouwbord: 'De Heer Sako van Teyens in Leven Mede Gecomiteerde Staet ten Land dage Oud 53 Jaren en II Maanden obiit den 16 October 1735'. Het wapen is bijzonder: het is dat van zijn moeders familie Fockens. Hiermee wordt aangegeven dat Sako van Teyens erfgenaam is van de familie Fockens. Het bezit van laatstgenoemde familie komt na het overlijden van de laatste Fockens in handen van de familie Van Teyens. (EdJ)

Bronnen:

Woude, N.L. van der, 'Luyden van eren. Voorouders en nageslacht van Saco van Teyens (1601-1650)' in: Y. Brouwers e.a., eds., *Genealogysk Jierboek 2006* (Leeuwarden 2006) 27 -32.

Baert van Sminia, H., *Nieuwe naamlijst van Grietmannen van de vroegste tijden af tot het jaar 1795 met eenige geschiedkundige aantekeningen* (Leeuwarden 1837).

Aa, van der e.a., *Biografisch woordenboek der Nederlanden*

<http://www.biografischportaal.nl>

<http://www.vanteyensfundatie.nl>

<http://www.historici.nl>

<http://www.geheugenvannederland.nl>